

Consultatie AMvB's Omgevingswet: reactie Ieder(in), VACpunt Wonen en Nederlandse Woonbond, samenwerkend in de Woonalliantie

1. Inleiding

Bouwregelgeving is complexe materie en dient vele belangen: o.a. van ontwerpers, projectontwikkelaars, aannemers en toezichthouders. Het belang van de eindgebruiker, de mens die woont en leeft in de gebouwde omgeving, dreigt daarbij soms in het gedrang te komen. Organisaties van woonconsumenten constateren dat dat ook nu het geval is. Wij hebben grote zorgen bij de versie van de AMvB's van de Omgevingswet die ter consultatie voorgelegd zijn. Daarom is besloten tot deze gezamenlijke reactie, waarin we een aantal voorstellen doen voor verbetering. Het accent ligt daarbij op het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). De minister heeft besloten om de bouwvoorschriften uit het Bouwbesluit 2012 (Bb) zoveel mogelijk beleidsneutraal over te hevelen naar het nieuwe Bbl. Maar nu constateren we, dat er toch belangrijke voorschriften geschrapt worden. Het is onacceptabel dat voorschriften die zorgen voor toegankelijke en bruikbare woningen en gebouwen verdwenen zijn. En het is een gemiste kans, dat verbeteringen achterwege blijven. Dit concept verenigt het slechtste van twee werelden. Het resultaat is bouwregelgeving, waaruit de bodem is weggevaagd.

2. Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)

Onze reactie op de consultatieversie van het Bbl start met enkele noodzakelijk te repareren en te actualiseren onderdelen. Daarna volgt een algemeen punt over de systematiek van het Bbl: de indeling van de gebruiksfuncties en dan met name de functies die met wonen en gezondheidszorg te maken hebben. Vervolgens gaan we in op 4 thema's: bruikbaarheid, brandveiligheid, toegankelijkheid en duurzaamheid. Deze thema's zijn van belang voor alle bewoners, maar vooral voor mensen in een kwetsbare sociale en/of economische positie, ouderen en mensen met een beperking. Iedereen heeft immers baat bij een toegankelijke, bruikbare, (brand)veilige en duurzame, fysieke leefomgeving.

2.1 Kwaliteit bij verbouw

In aansluiting op het advies van het Overleg Platform Bouwregelgeving (OPB, advies nr. 38) vragen wij aandacht voor het kwaliteitsniveau bij verbouw in hoofdstuk 5. Transformatie en verbouw van bestaande complexen wordt gestimuleerd door de overheid en gebeurt op behoorlijk grote schaal. We maken ons in dit verband zorgen over de meest kwetsbare groepen op de woningmarkt (mensen met lage inkomens en mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking).

Conform het Bouwbesluit 2012 zal het rechtens verkregen niveau= de eisen zoals die golden ten tijde van de verleende bouwvergunning dan in veel gevallen gelden. Hieraan zitten twee -

overigens al heel lang spelende - kanten. Enerzijds kan de overheid niet zomaar eisen stellen die uitgaan boven het door de eerder verleende bouwvergunning goedgekeurde rechtens verkregen niveau. En daar waar dat wel kan moet er voor opgepast worden dat te hoge eisen zeer gewenste verbetering tegen kunnen houden en daardoor tot sloop van op zich redelijke en door de bewoners goed gewaardeerde woningen en woongebouwen leiden. Anderzijds mag een sterk verouderd rechtens verkregen niveau geen legitimatie zijn van een onverantwoord kwaliteitsniveau waarin veiligheid, gezondheid, toegankelijkheid/buikbaarheid en duurzaamheid niet gewaarborgd zijn.

De toepassing van het rechtens verkregen niveau moet aan toetsbare checks and balances verbonden worden waarbij het oordeel van de bewoners een beslissende rol speelt.

2.2 Zelfstandig wonen

De bouwregelgeving moet beter aansluiten bij de maatschappelijke ontwikkeling van het zelfstandig wonen van mensen met een beperking en ouderen én bij de artikelen van het op 14 juli jongstleden geratificeerde VN verdrag voor mensen met een beperking. Kern van het verdrag is dat mensen met een beperking net als iedereen een goed en actief leven kunnen leiden midden in de samenleving. Dat veronderstelt een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving, met name wat betreft toegankelijkheid, bruikbaarheid en veiligheid.

De Omgevingswet is bij de totstandkoming niet getoetst aan het –toen nog niet geratificeerde- VN verdrag voor mensen met een beperking. Wij vinden dat zo'n toets vóór de daadwerkelijke invoering alsnog moet plaatsvinden. De Tweede Kamer heeft wel bij de behandeling van de Omgevingswet – in lijn met het proces van ratificatie van het VN verdrag- 2 amendementen over toegankelijkheid aangenomen. Amendement 64 borgt dat de regering rijksregels vaststelt over de toegankelijkheid van nieuw te realiseren bouwwerken en de directe omgeving daarvan vanaf de openbare weg. En amendement 157 stelt vast dat toegankelijkheid van de openbare buitenruimte bevorderd moet worden en dat er instructieregels gesteld moeten worden over het bij nieuwe ontwikkelingen bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare ruimte.

Zorg dat de bouwregelgeving er toe bijdraagt dat ouderen en mensen met een beperking zoveel mogelijk zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving. Toets de AMvB's aan het VN-verdrag voor mensen met een beperking. Hetzelfde geldt voor de Omgevingswet.

2.3 Heldere kaders bij decentralisatie

De Omgevingswet is een decentralisatiewet en het delegeren van bevoegdheden naar decentrale overheden vereist heldere, landelijke kaders. Voorkomen moet worden dat partijen, zoals bij de Wmo, een andere decentralisatiewet, achteraf via jurisprudentie duidelijkheid moeten verwerven over interpretatie van de regelgeving. Ook grote verschillen tussen gemeenten in regelgeving vinden wij niet wenselijk. Door het schrappen van regels, zoals de bruikbaarheidseisen in het Bbl, is het heldere kader voor lagere overheden onvoldoende aanwezig. Zoals ook door het OBP met klem onderstreept moet de landelijke uniformiteit van bouwvoorschriften en handhaving gewaarborgd blijven.

Zorg voor heldere kaders in de uitvoeringsbesluiten, handhaaf landelijke uniformiteit van de bouwvoorschriften.

De gebruikersorganisaties zijn niet allemaal even vertrouwd met de bouwregelgeving. We constateren dat de AMvB's voor een aantal van ons moeilijk leesbaar zijn en soms niet of nauwelijks te volgen. Als voorbeeld noemen we artikel 6.13 uit het Besluit kwaliteit leefomgeving, waar het gaat over "het stellen van regels over het stellen van regels". Ondanks alle inspanningen rond 'eenvoudig beter' is het voor burgers niet eenvoudig om dit soort regelgeving te begrijpen.

Zorg dat de inhoud van Omgevingswet en de AMvB's ontsloten wordt op een manier die voor burgers goed te begrijpen is, vergelijkbaar met de Handreiking Bouwbesluit en Woning¹.

2.4 Gebruiksfuncties

Bij het Bbl wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende functies van gebouwen. Zo bestaat er een gezondheidszorgfunctie, een woonfunctie en binnen de woonfunctie een subcategorie 'woonfunctie met zorg'. De maatschappelijke realiteit is, dat er een sterke tendens is naar extramuralisering van de zorg. Gebruikers die 5 jaar geleden in een gebouw 'gezondheidszorgfunctie met bedgebied' of 'woonfunctie met zorg' verbleven, wonen nu meer of minder zelfstandig in de samenleving. Vaak in reguliere of levensloopgeschikte woningen met de gebruiksfunctie 'woonfunctie'. De praktijk is dat mensen met ernstige beperkingen met een Persoons Gebonden Budget (PGB), een Volledig Pakket Thuis (VPT) of met intensieve psychiatrische zorg van een FACT team in reguliere woningen wonen. Deze mensen zijn vaak niet zelfredzaam bij calamiteiten en hebben lang niet altijd 24-uurszorg in nabijheid beschikbaar. De populatie die nu nog in de gebruiksfunctie 'woonfunctie voor zorg' woont, is ook veranderd. Alleen mensen met zware beperkingen kunnen nog aanspraak maken op verblijf in een instelling via de Wet langdurige zorg.

Deze maatschappelijke ontwikkeling betekent dat de koppeling van voorschriften aan gebruiksfuncties opnieuw bekeken moet worden. Als in 'lichtere' gebruiksfuncties minder zelfredzame mensen verblijven, dan moeten zwaardere voorschriften wellicht ook voor deze gebruiksfuncties gaan gelden. Of er moet besloten worden om nieuwe/andere gebruiksfuncties te definiëren, die meer aansluiten bij de huidige situatie. Voorkomen moet worden dat we achteraf moeten vaststellen dat er slachtoffers vallen, doordat de bouwregelgeving niet heeft ingespeeld op de beleidswijziging van 'langer zelfstandig wonen'.

De bestaande indeling in gebruiksfuncties moet aangepast worden, zodat die aansluit bij de huidige realiteit: mensen met zwaardere beperkingen verblijven steeds vaker in reguliere woningen of maken gebruik van innovatieve woonzorgarrangementen.

2.5 Bruikbaarheid

De bruikbaarheidseisen zijn voor een groot deel geschrapt in het Bbl. De Omgevingswet zelf benoemt in artikel 4.21 bruikbaarheid wel als belang, waarover rijksregels gesteld moeten worden.

¹ De Handreiking bouwbesluit en woning is geschreven door VACpunt Wonen, Arcadis en Pantheon Seminars in opdracht van het ministerie van BZK. De handreiking is bedoeld voor leken of 'niet Bouwbesluitprofessionals'

Daarom is het merkwaardig dat de bruikbaarheidseisen uit het Bouwbesluit 2012 -met uitzondering van specifieke toegankelijkheidseisen- niet terugkomen in het Bbl. Praktische bruikbaarheid is vanuit gebruikersperspectief essentieel. Bruikbaarheidseisen hebben immers een directe relatie met veiligheid, toegankelijkheid, gezondheid en duurzaamheid.

Het argument dat 'de markt' betuttelende bruikbaarheidsvoorschriften overbodig zou maken is in het nabije verleden al meerdere malen ondeugdelijk gebleken: van een zelfcorrigerend marktmechanisme is op de woningmarkt geen sprake en al helemaal niet op de Nederlandse nieuwbouwmarkt. Die wordt voor het overgrote deel aanbod-gestuurd bepaald door projectontwikkelaars voor wie korte-termijn rendement middels grondposities bepalend is en voor wie bewonersvoorkeuren hooguit van secundair belang zijn. De ervaring met het schrappen van de verplichte berging en buitenruimte in 2003 toont dat overduidelijk aan.

Bruikbaarheidseisen gaan onder andere over maatvoering en afmetingen, de aanwezigheid van een berging en van een buitenruimte, de hoeveelheid goed toegankelijke verblijfsruimte en daglichttoetreding. Dit zijn zaken die voor gebruikers -en zeker voor mensen met een beperking- van belang zijn.

Voor mensen met een mobiliteitsbeperking is een tuin of balkon direct bij de woning belangrijk. Naast het kunnen beschikken over een buitenruimte willen zij bovendien dat deze toegankelijk is en geen hoge drempel heeft. Een toegankelijke buitenruimte biedt naast comfort ook een vluchtroute bij brand. Aanwezigheid van een berging is van belang voor het stallen/opbergen van hulpmiddelen. En maatvoering heeft een directe relatie met toegankelijkheid: Deuren, verkeersruimten etc. moeten qua afmeting geschikt zijn voor een grote diversiteit aan gebruikers. Ouderen, mensen met dementie, met depressieve klachten en slechtzienden hebben baat bij een ruime hoeveelheid daglicht. Gebrek aan daglicht kan leiden tot een verstoord dag/nachtritme, onveiligheid, toename van depressieve klachten en minder zelfstandig functioneren.

Opmerkelijk is overigens dat Nederland daglichteisen schrapt uit het Bbl, terwijl de EU zich juist hard maakt voor daglichttoetreding, zie <http://www.mail-berghauserpont.nl/link.php?M=107579&N=2299&L=6289&F=H>

Bruikbaarheidseisen uit het Bouwbesluit 2012 moeten één op één worden overgenomen in het Bbl, omdat deze belangrijk zijn voor toegankelijkheid, veiligheid, gezondheid en duurzaamheid.

Voor alle toegangsdeuren, inclusief de toegangsdeur tot de buitenruimte, moeten in het Bbl toegankelijkheidseisen worden gesteld.

2.6 Brandveiligheid

Mensen met een beperking wonen vaker zelfstandig in de samenleving en moeten zichzelf redden bij brand (i.p.v. gered te worden door medewerkers van de zorgvoorziening). En bij hun participatie in de samenleving maken zij gebruik van infrastructuur en gebouwen. Daar moeten zij veilig kunnen verblijven en bij calamiteiten kunnen vluchten. Extra aandacht in het Bbl voor brandveiligheid voor kwetsbare groepen is daarom belangrijk en vraagt adequate regels. Het rapport van het Instituut voor Fysieke Veiligheid (Branden in seniorencomplexen:

regelgeving en praktijk) biedt aanknopingspunten voor betere regels. Dit onderzoek brengt aan het licht dat de bouwregelgeving teveel uitgaat van zelfredzaamheid (tijdig kunnen vluchten) bij ouderen en dat de rookwerendheid van wanden/compartimenten een zwak punt is.

Vluchten uit gebouwen met een toegankelijkheidssector kan of door een vluchtmogelijkheid te bieden naar een aangrenzend brandcompartiment op dezelfde verdieping (zoals bij bedgebonden patiënten) of door een vluchtmogelijkheid te bieden via een speciale brandweerlift naar beneden. Dit om mensen die niet via de trap kunnen vluchten adequate vluchtmogelijkheden te bieden. In woongebouwen waar de trap de enige vluchtroute is, zijn voorzieningen nodig zodat mensen met hulp tijdig het gebouw kunnen verlaten.

Het Bbl moet strengere eisen stellen aan brandveiligheid, zodat ouderen en mensen met een beperking veilig kunnen verblijven in woningen en gebouwen.

Voor een zorgvuldige en complete aanpak bij het verbeteren van de brandveiligheidseisen in het Bbl verwijzen wij naar de reactie op de consultatie van Brandweer Nederland. Vanuit onze ervaringsdeskundigheid hebben wij desalniettemin enkele adviezen bij de artikelen over brandveiligheid. Deze zijn opgenomen in de bijlage. Algemeen aandachtspunt is dat vluchtroutes ook geschikt moeten zijn voor mensen met een beperking; Zelf rijdend of gedragen door anderen. Goed herkenbaar en met heldere markeringen. En deuren en gangen zijn breed genoeg, een deur mag niet eindigen op een onneembare trap, lift of hoge afstap.

2.7 Toegankelijkheid

Toegankelijkheid is een essentiële voorwaarde voor de bruikbaarheid en bereikbaarheid van (woon)gebouwen en woningen. Toegankelijkheid gaat niet alleen over fysieke aspecten maar ook over zintuigelijke aspecten (visueel en/of auditief, zoals contrast en akoestiek), logische indeling van een gebouw en de begrijpelijkheid van informatie zoals bewegwijzering.

Doordat het begrip toegankelijkheid in een laat stadium via amendementen is opgenomen in de Omgevingswet is in de wet geen definitie opgenomen: niet in de memorie van toelichting en niet in de begripsbepalingen in de wet zelf. Aan het begrip toegankelijkheid worden in het dagelijks leven verschillende betekenissen toegekend. Het is daarom belangrijk dat bij de AMvB's helder omschreven wordt wat onder 'toegankelijkheid' verstaan wordt.

In de AMvB's van de Omgevingswet moet een definitie van toegankelijkheid opgenomen:
Toegankelijkheid is de eigenschap van buitenruimten, gebouwen en woningen die maakt dat mensen – divers als ze zijn - er kunnen doen wat ze er volgens de bestemming moeten kunnen doen.

In het Bbl worden heel beperkt minimum afmetingseisen genoemd voor een heel beperkt deel van de gebouwen. Ontwerpmaten dienen bij te dragen aan toegankelijkheid. Het Handboek voor Toegankelijkheid bundelt kennis over toegankelijkheid en verdient daarom een plaats in de regelgeving.

De minimum afmetingseisen dienen waar mogelijk overeen te komen met de maten uit de vigerende versie van het Handboek voor Toegankelijkheid. Een dwingende verwijzing in het Bbl naar het Handboek voor toegankelijkheid is op zijn plaats. Voor de visuele aspecten is ook een verwijzing naar de vigerende versie van "Zicht op ruimte" relevant en uiteraard in algemene zin verwijzing naar de Integrale Toegankelijkheidsstandaard ITS.

Amendement 64 stelt dat regels gesteld moeten worden over de toegankelijkheid van nieuw te realiseren bouwwerken. Dit wordt onvoldoende zichtbaar in het Bbl. Artikel 4.2 dat gaat over de geregelde belangen bij nieuwbouw noemt alleen: het waarborgen van de veiligheid, het beschermen van de gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid. Toegankelijkheid ontbreekt in het rijtje. Wij signaleren zelfs een ingrijpende verslechtering in de toegankelijkheidsregels. De toegankelijkheid van woningen (maximale drempel van 2cm) is verdwenen en slechts voor bepaalde woongebouwen is toegang via een toegankelijkheidssector in artikel 4.168 geregeld. Voor grondgebonden woningen en woningen in kleine complexen is dus niets meer geregeld!

Doe recht aan amendement 64 van de Omgevingswet en stel adequate regels aan de toegankelijkheid van woningen en gebouwen.

In het Bbl worden nu alleen bereikbaarheidseisen aan nieuwbouw gesteld. Dat is een gemiste kans, immers de toevoeging aan de bestaande woningvoorraad door nieuwbouw is relatief gering. Voor alle woningen en gebouwen (ook bestaande bouw, zeker na verbouwing) moet het streven zijn dat deze toegankelijk zijn vanaf de openbare weg en dat ze bezoekbaar zijn. Bezoekbaar betekent toegankelijk vanaf de toegangsdeur tot en met de woonkamer en het toilet.

In het Bbl moet geregeld zijn dat alle woningen en gebouwen (bestaande bouw zeker na verbouwing en nieuwbouw) toegankelijk worden vanaf de openbare weg en bezoekbaar worden.

De koppeling van toegankelijkheidssectoren aan gebruiksfuncties levert ongewenste uitkomsten op. Zo geldt voor winkeloppervlakten een percentage toegankelijkheid van 60%, maar bij winkelcentra geldt dit percentage voor het totale gebouw in plaats van per winkel. Met als mogelijk resultaat dat slechts 6 van de 10 winkels toegankelijk zijn. Het hele complex voldoet dan aan de eisen uit het Bbl, maar het resultaat is volledig in strijd met het VN verdrag voor mensen met een beperking.

Stel de definitie voor gebruiksfuncties zodanig op dat recht wordt gedaan aan de toegankelijkheid zoals in het Bbl is vastgelegd. In het geval van winkelcentra zou het percentage per winkel moeten gelden en uiteraard 100% voor de centrale delen van het winkelcentrum.

2.8 Duurzaamheid

Hoewel bouwafval tot de omvangrijkste en meest problematische afvalstromen behoort (EC CDW 2011) bevat het Bbl zelfs geen begin van preventieve regulering. Er worden geen eisen gesteld aan duurzaamheid op gebouwniveau (fysieke en functionele kwaliteit c.q. levensduur) en geen eisen aan voorkomen van milieueffecten bij (onnodige) sloop. Hierover staat zelfs geen tekst in de Memorie van Toelichting. Dat sloop ook zeer ingrijpende gevolgen voor de betreffende bewoners heeft laten we in dit verband maar even buiten beschouwing. Daarmee blijft de huidige situatie dat een sloophmelding een formaliteit is, waaraan alleen veiligheidseisen aan de uitvoering gesteld worden, voortduren. Gezien de urgentie van het probleem, de toenemende schadelijkheid van het afval en de voorzienbare toename van bouw- en sloopafval is dat een ernstig gemis. In combinatie met het schrappen van woonkwaliteit-gerelateerde bruikbaarheidseisen kan de conclusie niet anders zijn dat dat hier sprake is van een blinde vlek in het oog van de regelgever.

In het Bbl moeten eisen gesteld worden aan de duurzaamheid van gebouwen en woningen (fysieke levensduur, bruikbaarheid en herbruikbaar materiaal), zodat sloopafval beperkt wordt.
--

3 Besluit kwaliteit leefomgeving

Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat meerdere artikelen waarin uitwerking gegeven kan worden aan de intentie van amendement 157, het bevorderen van toegankelijkheid van de openbare buitenruimte en aan de strekking van het VN verdrag voor mensen met een beperking. In deze consultatieversie is ervoor gekozen om alleen in hoofdstuk 5 een artikel over toegankelijkheid op te nemen. Dit is een zeer minimale variant die voor de gebruikersorganisaties onder de maat is. In hoofdstuk 2 worden omgevingswaarden opgenomen voor o.a. infrastructuur (2.1) en natuur (2.3). Hierin zouden omgevingswaarden voor toegankelijkheid en bruikbaarheid van infrastructuur en natuur voor mensen met een beperking een plaats kunnen krijgen.

In hoofdstuk 2 van het Bkl moeten omgevingswaarden opgenomen worden, die de toegankelijkheid en bruikbaarheid van infrastructuur en natuur voor mensen met een beperking waarborgen.

Amendement 157 is verwerkt in artikel 5.103. Daarin staat: 'In een omgevingsplan dat voorziet in nieuwe ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen.' Uit de formulering 'bevorderen van de toegankelijkheid' uit het amendement spreekt een streven naar verbetering van toegankelijkheid. De formulering 'rekening houden met de toegankelijkheid' in de AMvB is minder ambitieus. In het negatiefste scenario zou dit zelfs geïnterpreteerd kunnen worden als 'negatieve gevolgen voor toegankelijkheid beperkt houden'.

Ook uit de Nota van Toelichting bij dit artikel spreekt geen enkele urgentie voor het toegankelijk maken van de openbare ruimte. De toelichting legt vooral uit dat het geen verplichting is: Het 'moet worden afgewogen tegen overige betrokken belangen', 'hoeft niet altijd ten koste van alles te worden gewaarborgd' en 'gemeenten hebben ook vaak al aandacht besteed aan minder validen'.

De ambitie voor het bevorderen van toegankelijkheid moet veel beter tot zijn recht moet komen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Artikel 5.103 moet ambitie uitstralen en gaat luiden: 'In een omgevingsplan dat voorziet in nieuwe ontwikkelingen wordt rekening gehouden met het **bevorderen** van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen.'

Artikel 7.1, eerste lid stelt dat instructieregels over omgevingsplannen van overeenkomstige toepassing zijn op projectbesluiten. Dat betekent dat het scherper formuleren van artikel 5.103 eveneens effect heeft op de eisen voor projectbesluiten. Met de aanpassing wordt ook op die plaats meer recht gedaan aan amendement 157.

Bijlage artikelsgewijze reacties BBL en BAL (niet uitputtend)

Besluit Bouw Leefomgeving:

Hoofdstuk 2

- Art. 2.22 Tunnelbuizen hebben dus trappen, ook als vluchtroute, klopt dit?

Hoofdstuk 3

- Artikel 3.131 Bereikbaarheid van gebouwen voor personen met een functiebeperking - Toevoegen: 1 c. deze route is adequaat aangeduid en indien noodzakelijk zijn communicatieve voorzieningen aanwezig
- Art. 3.21 In dit artikel wordt in het huidige BBL2012 gesproken over personen. Dieren en voertuigen zijn hier in de tekst expliciet van uitgezonderd. In de nieuwe tekst graag duidelijkheid geven en uitzondering maken voor hulphonden en hulpmiddelen zoals een rolstoel (of een scootmobiel voor zover die als hulpmiddel wordt gebruikt).
- Artikel 3.50 Vluchtroutes. Toevoegen: Vluchtroutes zijn adequaat gemarkeerd. (hier moet nog een juiste norm worden aangeduid)
- Artikel 3.55 Inrichting vluchtroute. Toevoegen: *In trappenhuisen wordt op iedere verdieping in een evacchair voorzien.*
- *Afdeling 3.6 Gebouwinstallaties § 3.6.10 Bereikbaarheid van gebouwen met toegankelijkheidssector*
 - Opmerking 1:
Bereikbaarheid van gebouwen heeft niets te maken met het hoofdstuk 'Installaties'. Als teksten worden aangepast of gewijzigd behoort dit onderwerp ook onder het juiste hoofdstuk te worden aangebracht. Invoegen van een hoofdstuk 'Bruikbaarheid'.
 - Opmerking 2:
De aansluiting van een terrein op een gebouw heeft niets te maken met het feit of er wel of geen toegankelijkheidssector is. De aansluiting moet optimaal zijn.
 - Opmerking 3:
De aansluiting van een terrein op een gebouw kan een bestaande situatie zijn, maar het kan ook gaan om een herbestrating of reconstructie van de bestrating. In een inclusieve samenleving houdt men bij een herbestrating of nieuwe bestrating rekening met een optimale toegankelijkheid. In dit artikel moet dus een eis staan voor het geval zich een nieuwe situatie als 'herbestraten' voordoet.

Hoofdstuk 4

- Artikel 4.125 Bereikbaarheid toegankelijkheidssector
Toevoegen: Toegankelijkheidssector is altijd bereikbaar via de hoofdingang.
- Artikel 4.126 Hoogteverschillen Een woongebouw waarin de vloer ter plaatste van de toegang van een woonfunctie hoger ligt dan 3 m boven het meetniveau, heeft op elke bouwlaag een opstelplaats voor een lift, met een liftkooi van ten minste 1,05 m x 2,05 m. We adviseren uit te gaan van een hoogtegrens van 2,5 m in plaats van 3 m.
- artikel 4.2, in lijn met amendement 64 - dat de geregelde belangen bij nieuwbouw beschrijft, het belang 'toegankelijkheid' expliciet toegevoegd moet worden.
- § 4.2.4 Trap en hellingbaan
Toevoegen: treden moeten van tredenmarkering worden voorzien. (Wat dan in publieke gebouwen van toepassing moet zijn)
- *Afdeling 4.5 Gebouwinstallaties*

§ 4.5.10 Bereikbaarheid van gebouwen met een toegankelijkheidsector voor personen met een fysieke functiebeperking.

Toevoegen: De hoofdingang is toegankelijk.

- Opmerking 1:
Bereikbaarheid van gebouwen heeft niets te maken met het hoofdstuk 'Installaties'. Als teksten worden aangepast of gewijzigd behoort dit onderwerp ook onder het

- juiste hoofdstuk te worden aangebracht. Invoegen van een hoofdstuk 'Bruikbaarheid'.
 - Opmerking 2:
De aansluiting van een terrein op een gebouw heeft niets te maken met het feit of er wel of geen toegankelijkheidssector is. De aansluiting moet optimaal zijn. Het inbouwen van onoverbrugbare abrupte hoogteverschillen moet in dit hoofdstuk worden verboden.
 - Opmerking 3:
De wegbeheerder en de bouwende partij hebben tot taak dat gebouwen zo goed mogelijk ontsloten worden. Het gaat niet om één ingang. In een inclusieve samenleving zijn alle toegangen die voor publiek bestemd zijn voor iedereen toegankelijk. Deze eis en bedoeling dient in dit artikel benoemd te worden.
- Artikel 4.6 Tijdelijk bouwwerk
- Voor tijdelijke bouw moeten ook de toegankelijkheidseisen van nieuwbouw gelden.
- Artikel 4.61 Inrichting vluchtroute. Toevoegen: In trappenhuizen wordt op iedere verdieping in een evacchair voorzien.

Hoofdstuk 5 Gebruik van bouwwerken

- Toevoegen: Beheerders van gebouwen voorzien in toegankelijkheidsinformatie en zijn bereikbaar voor gebruikers van de gebouwen over toegankelijkheid

Besluit Activiteiten leefomgeving

- Hoofdstuk 8, activiteiten rond rijkswegen.
Op detail niveau worden hier aanwijzingen gegeven voor Rijkswegen zoals in 'Artikel 8.29 (afstanden informatieborden)'. Voor herkenbaarheid en begrijpelijkheid voor burgers is het belangrijk dat op detailniveau dezelfde specifieke eisen worden gesteld aan provinciale en gemeentelijke wegen.

De Woonalliantie

Op 16 april 2015 tekenden Ieder(in), VACPunt Wonen en de Woonbond de Intentieverklaring Woonalliantie. Ze werken intensief samen om de woon- en bouwconsument een sterke en centrale positie te geven in bouwregelgeving en bouwprojecten.

Ieder(in) vertegenwoordigt als koepelorganisatie de burgers met een beperking: mensen met een chronische ziekte, een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking. VACPunt Wonen is het kennis- en adviescentrum voor de gebruikskwaliteit van woning en woonomgeving en belangenbehartiger van de consument als gebruiker van deze woning en woonomgeving.

De Nederlandse Woonbond is de stem van hurend Nederland.